

◆ ST. OLAV ◆

Redaktør: Mgr. Irgens. Medarbeidere: mgr. Dr. Karl Kjelstrup, dominikanerpater A. Lutz, Sigrid Undset, Lars Eskeland.

„St. Olav“ utkommer en gang ukentlig. Abonnement både for inn- og utland tegnes på alle postkontorer eller direkte, skriftlig i Ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementpris kr. 2.50 pr. kvartal forskuddsvis betalt, for utlandet tillegg av vedk. lands avisporto. Opsigelser må være eksp. ihende senest 14 dager før hvert kvartalskilte. Annonser må være innsendt innen mandag aften, manuskript innen fredag aften.
„St. Olav“'s telefoner: Redaksjon og Ekspedisjon: 23743. Redaktøren privat: 25237. Redaksjonssekretæren privat: 10695. — „St. Olav“'s ekspedisjon og forlag, Akersveien 5 l, åpent torsdager fra 10—2 og 4—7. Lørdager fra 10—1. De øvrige dager fra 10—4. Utbetalinger kun mandag kl. 3—4.

INNHold: Katolisismen i nutidens tegn. — Pater Georg av Sachsen på besøk i Sverige. — Kuriekardinalene. En liten orientering. — † Fyrsteerkebiskop dr. Ignatius Rieber. — Den liturgiske utstilling. — Bokanmeldelse. — Dødsfall.

Katolisismen i nutidens krise.

I de 1900 år vår hellige Kirke har bestått har dens historie vekslet mellom store triumfer og smertelige nederlag, mellom stilstand, ja tilbakegang og fremstøt, og tider fulle av hindringer for Guds rikes utbredelse har avløst tider hvor alt syntes å begunstige det godes herredømme i menneskeslekten. Men denne stadige vekslen mellom glede og lidelse, lys og mørke, frihet og tvang, er ikke å undres over — den er jo en følge av selve den stridende Kirkens innerste vesen. Kirken har den samme levende organisme som ethvert kjempende menneske, som stiller sig høie religiøse og sedelige mål, det høieste mål: Kristus selv — og den må selvfølgelig derfor også gjennomleve de samme forskjellige stader på sin vei som et slikt menneske blir til del. Tabor og Getsemane vil den lære å kjenne — den vil ha sine morgentimer, hvor solen står lysende op og uthvilt handlekraft inspirerer til med mot og fortrøstning å gi sig i kast med dagens arbeid — den vil ha sine uværstunder med knugende mørke skyer henge trykkende over sin ferd — den vil ha sin kveld med tretthet etter dagens byrde og hete og et inderlig ønske om hvile og fred.

Hvor står så vår hellige Kirke nu? Hvilken tid går katolisismen imøte?

Sin besøkelsestid — din og min og vår alles besøkelsestid! Om den blir lys eller mørk, lett eller tung nu i begynnelsen — se, det vet vi ikke. Vi vet bare at der gryr en ny dag — vi vet det når vi ser ut over verdens åndelige forfatning, våre medmenneskers åndelige innstilling idag. En ny dag som vil bli kanhende lang og strevsom, men som tillike er fylt med gode muligheter, med mange store muligheter for et godt resultat.

Pater Georg Bichlmair S. J., Wien, har fornylig i en artikkel i «Sch. Zuk.» brukt så sterke ord om dette som: «Katolisismens chanser har i hele dens historie sjelden vært så gode som nu. Det er ikke en hovmodig illusjon når vi nu venter en ny opblomstring for vår hellige Kirke, idet vi sier: «den katolske verdensanskuelseres time er kommet». Kanhende vil disse ord synes

mange for dristige — men vi bygger vårt håp på så nøkternt et grunnlag som Kirkens eget hellige vesen, dens substans og lovene for menneskehetens åndelige utvikling, tingenes logikk.»

Kirkens vesen — hvad er så dets særpreg fremfor alt annet? Spørsmålet kan synes komplisert, men svaret er meget enkelt: Kirkens egenart, det vidunderlige ved den, er at den fremfor alt annet er en sluttet *enhet* — en *enhet av liv*. Så en helhet, så helstøpt at man ikke kan fornekte en del av dens vesen uten samtidig å fornekte det hele — man kan ikke ta noe av den bort uten å lemleste den. Likesom man på den annen side heller ikke kan anerkjenne én av dens sannheter uten samtidig — i det minste indirekte — å anerkjenne dem alle, dens hele sannhet. Godkjenner man overhodet noe av Kirkens åndelige grunnlag understøtter man hele dens bygning i sin egen sjel.

Men nu vil kanskje de fleste være tilbøielig til å tro at nettop for Kirkens helstøpte vesen, for katolisismens uavkortede egenart, er der ikke plass i vår individualistiske og «frisinnede» tid. Disse mennesker konstaterer — med triumf eller sorg alt etter sin personlige innstilling — at i den nyere tid, nøiere bestemt: hele det forløpne århundre — er Kirken blitt angrepet som kanskje aldri før fra de forskjellige fronter. Først gjennom rasjonalismens filosofi, så gjennom den naturvidenskapelige materialisme, som er like så besnærende i sin glatte og tiltalende form som giftig i sitt vesen. Slag på slag er søkt rettet mot Kirkens læregoder — mot Bibelen, Kristus som Guds sønn, mot Helligåndens virke, mot Gudsbegrepet, mot den udødelige sjel, trosbekjennelsen, moralen — ja, til og med mot eksistensen av selve den objektive sannhet. Intet under at enkelte kan føle en viss pessimisme ved å overveie Kirkens mektige fiender og deres store tall — men man behøver bare å se på *resultatet* av alle disse angrep for å opdage at pessimisme er ikke på sin plass. Behøver bare å se hvorledes motstanderne er støtt mot en uovervinnelig klippe,

en ugjennemtregelig front som ikke har gitt etter på et eneste punkt eller veket en eneste tomme. For Kirken er uovervinnelig i sitt innerste, evige vesen og derfor urokkelig i hele sitt grunnlag og hele sin sammenføring. Den eier dessuten forjettelsen: at helvedes porter ikke skal få makt over den — ennsi den synlige verdens krefter.

Derfor er nu nederlagets time kommet — allerede klart og tydelig å se for noen av motstandernes vedkommende, mens man for andre ennu bare kan konstatere at de begynner å svekkes. Men Kirkens form for seier er likeså vidunderlig, så egenartet som den selv — den seierer når *dens motstandere blir dens tjenere*. Deres nederlag åpenbarer sig når alt det de sier og gjør blir til Kirkens forherligelse istedet for til dens skade — når den frekke løgner blir en sannhetsbekrefter, den ondskapsfulle bakvasker en talsmann.

Hvad vidner f. eks. mere overbevisende om Guds eksistens og Helligåndens virke enn den fullstendighet hvormed materialismen er brutt sammen? Viser ikke den moderne psykologi i all sin sjelløse forskjelligartethet bedre enn noe annet de sørgelige splidens frukter av å benekte den udødelige sjels substans? Har ikke den sviktende evolusjonsteori bekreftet Bibelens lære om menneskets tilblivelse? Og endelig: viser ikke det kaos som nu hersker over alt, nødvendigheten av en autoritet som forplikter samvittigheten?

Altså kan vi uten overdrivelse si at katolicismens tidligere motstandere ikke alene er på tilbaketog, men at de også støtter Kirken. Og vi kan også hilse fulle av håp alle dem som nu følger Kirken et stykke — efter hvad de selv mener — av veien, selv om de stanser op for en stund, fordi de synes at denne vei blir for krevende, for vanskelig. For de vil alltid — om de er ærlige og sannhetssøkende, finne at de overhodet ikke kan gå noen annen vei enn Kirkens, om de vil nå det mål, sin evige bestemmelse, som Kirken peker imot.

Derfor behøver vi ikke idag å se med mismot på Kirkens, på katolicismens fremtid, fordi motstanden har vært og delvis ennu er så stor. Denne motstand har altså skaffet *plass og ørensyld for Kirken, for katolicismen i den moderne verdenssituasjon*. Et menneske som bekjenner sig å være en troende kristen, en praktiserende katolikk, hilses ikke mere med hån eller med nedlatende medlidenhet. De siste årtiers postulater: tro og videnskap er motsetninger — Kirken er en fiende av alt fremskritt, all åndsfrihet, all nasjonalfølelse — er forstummet overfor den kjennsgjerning at praktiserende katolikker har gjort fremragende innsatser på næsten alle områder, ikke minst de sociale og politiske, og har ydet skapende, personlig arbeid på alle felter.

Og *hvor står så katolicismen i nutidens krise?*

Ja, hvad dreier all tidens søken og kamp sig om?

Om intet mindre enn å finne nye *synteser*, nye former på alle livets områder. Menneskeslekten har fått nok av oppløsning, atomisering og analyse, fordi den har sett at alt dette bare har ført til kaos og sammenbrudd. Menneskene av idag vender sig derfor bort fra alt dette negative og krever å bli veiledet til å finne de skapende, oppbyggende, ordnende krefter — de krever det *positive*.

De har opdaget at alt det uhyre erfaringsmateriale som har hopet sig op i de siste generasjoner, ikke er til noen som helst hjelp når ingen kan ordne det, når ingen har oversikt, når ingen behersker det. Derfor søker nu mange atter til den katolske livsanskuelse og tilegner sig den, fordi de opdager at i den finnes orden, oversikt, styrekraft. Hvorfor? Fordi Kirken som Kristi mystiske legeme er *sannheten* selv, besitter skjult i sig den åndelige verdens sannhet og er denne sannhets eneste synlige skikkelse, bærer av all tings virkelighet og derfor lys over all virkelighet. Dette erkjenner menneskene mer og mer — ikke minst gjennom Kirkens urokkelige fasthet i alle prinsippsspørsmål — derfor vokser Kirkens anseelse mer og mer, for verden føler at i den er der liv og et aldri sviktende holdepunkt, mens utenfor den vakler alt. Alle andre retninger og bekjennelser åpenbarer nu mere eller mindre hvor illusjonære de er, hvor illusjonært deres grunnlag er.

Men la oss være klar over at denne katolisismens stilling betyr at vi katolikker er pålagt det store, ja det største ansvar. Når menneskene om oss nu må velge om de vil følge de negative eller positive makter i livet, da må vi katolikker ved vårt *liv* vise våre omgivelser at vår tro er mer enn en vanemessig fastholdt trosbekjennelse i ord. Vi må vise at katolicismen er den *hele* fylde, hvorav alle andre bekjennelser kun har bruddstykker, og at *intet* er som den istand til å bringe den livsforvandling som griper helt ned i bunnen av et menneskes innerste vesen. Det er vårt ansvar å vise at den Ånd som virker i den av Kristus selv innstiftede Kirke er ingen hastig opblussende flamme som opplyser og varmer sinnene en grepet stund for siden kanhende å efterlate oss mer grå og livet mer dekket av aske enn før.

Vårt ansvar er å vise i vår hele ferd at vår Kirke utvikler et sterkt og bevisst kristent liv, som brenner med en stille men intens kraft som den evige lampe foran alteret. Vårt daglige liv skal bekjenne at katolisismens fasthet skaper faste mennesker, virksomme og oppbyggende og støttende krefter i samfundet med klar innsikt i tidens kulturelle, videnskapelige og politiske forhold, fordi den katolske livsanskuelse gir blick for *realitetene*.

Det er vårt ansvar, ti aldri har verden før visst at den trengte dette som den vet det *nu!*

Pater Georg av Sachsen på besøk i Sverige.

I «Hemmet och Helgedomen» forteller Edw. Berggren at Sveriges katolikker fornylig har hatt et ærefullt og kjærkomment besøk av pater Georg av Sachsen, S. J. — den forhenværende kronprins. Formålet for besøket var avholdelsen av en serie prekener i Sta. Eugeniakirken i Stockholm over emnet: «Kristus i vårt liv — Christus unser Lebensgrund, Christus unsere Lebensform, Christus unser Lebensglück.

De med stor veltalenhet fremførte prekener var gjennomtrengt av en brennende trosglød. De dype, skjønne

tanker gikk like til tilhørernes hjerter — ikke minst fordi de var formet i et maktfullt og mandig sprog, som ved sin klarhet og enkelhet blev forstått selv av dem som ellers var mindre fortrolig med tysk. Alle tre ganger var kirken fylt til siste plass av en opmerksomt lyttende skare, hvoriblandt et stort antall ikke-katolikker av alle samfundsklasser.

Torsdag den 4. oktober holdt pateren et foredrag i Läkarsällskapet's sal over emnet: «Carola, Königin von Sachsen. Historisches Charakterbild einer deutschen Fürsten schwedischer Herkunft.» Den store sal var overfylt — idet selvfølgelig mange kom av nysgjerrighet for å høre en forhenværende kronprins tale. På sin kultiverte måte skildret pater Georg respektfullt men også med megen humor den hjertensgode, men vel for de fleste helt ukjente fyrstinnens levnetssløp. Hun interes-

serer jo særlig de svenske, fordi hun er Gustav IV Adolfs sønnedatter.

Fredag den 5. besøkte pateren Sta Eugeniaskolen, hvor barna sang og deklamerte for ham, hvorefter han talte litt med hver enkelt av dem og forærte dem små helgenkort. Til sist gav han dem alle sin velsignelse.

Pater Georg besøkte på sin reise også de andre katolske stasjoner helt op til den nordligste i Sverige: Forsa i Hälsingland. På alle disse steder og ikke minst i Stockholm vant han alles hjerter ved sin elskverdighet, edle optreden og varme religiøsitet, men først og sist ved de vakre og fengende ord som han rettet til oss og de alvorlige formaninger han la oss på hjerte og som vi alltid vil minnes — og det var med et virkelig savn at vi så ham dra bort til det nye og ufortrødne arbeid i Kirkens tjeneste, som ventet på ham — til vår Herres ære.»

KURIEKARDINALENE. EN LITEN ORIENTERING

Kuriekardinalene har hatt ferie. Det pavelige universitet, Kirkens videnskapelige institusjoner, alle kollegiene og seminarene lukket sine porter, og alle som kunde det forlot Rom. Da først merkedes det hvor sterkt alle disse geistlige institusjoners medlemmer preger bybilledet — det manglet en del av sine mest karakteristiske trekk og blev først sig selv lik igjen i oktober, da alle vendte tilbake. Mens de kuriale ferier fant sted undergikk også pavens daglige arbeid en del forandringer. De såkalte Tabell-audienser ophørte — det vil si de audienser ved hvilke prefekter, sekretærer og prelater for de store kirkelige central-organisasjoner til bestemte i en tabell fastsatte terminer avlegger beretning om sitt arbeidsfelt og innhenter pavens forskjellige avgjørelser.

Sent på høsten, når alle er vendt tilbake, vil paven sammenkalle det konsistorium som egentlig var beramet til i vår, men blev utsatt til nu. Under dette vil de nye kardinaler bli utnevnt. Det er et like så almindelig som fåfengt tidsfordriv å gjette på eller forutsi de nye navn. Istedetfor å delta i denne lek vil det være fornuftig — skriver «Kath. Kirchbl.», Berlin, å kaste et blick på Kuriekardinalenes virkekretser. Under betegnelsen: den romerske Kurie faller alle de institusjoners embedsmenn, med hvem paven i kraft av sitt primat styrer Kirken, det vil si Kuriekardinalene, som trer sammen i konsistorium, kongregasjonene, som for eksempel statssekretariatet, og domstolene.

Alt dette vet vel de fleste, men kun ganske få har en klar forestilling om hvorledes disse Kirkens organer arbeider sammen og hvorledes de avgrenser sin virksomhet overfor hverandre — og det er heller ikke så lett å få en slik oversikt. De mange enkeltheter forvirrer blikket og meget kan overhodet kun forstås når man ser det i sin historiske utvikling. Det er derfor best først å gi en konsentrert fremstilling av den utviklingsprosess som har foregått i århundrer og uten hvilken man ikke kan forstå forholdene i nutiden. Pavens primat er jo fastslått fra kirkehistoriens aller-

første dager som en guddommelig institusjon. Men formene for dette primats utfoldelse har forandret sig som følge av den utvikling som er skjedd fra den første fåtallige kristenmenighet til den nuværende verdensomspennende kirkeorganisasjon.

I sitt innerste vesen, i sin religiøse kjerne er Kirken uforandret den samme fra det øieblikk av da den av Herren blev betrodd til Peter — men dens jordiske skikkelse er anderledes. Med dens utbredelse har også dens formelle organisasjon nødvendigvis måttet endres — uten at der i det vesentlige er kommet annet til enn hvad der lå med spirekraft i dens kjerne. Derfor er også den romerske Kuries historie, i hvilken pavens centrale styre har utfoldet sig, ikke en beretning om anmasselse og overgrep, men om en organisk modning av det oppdrag Peter fikk. I de første århundrer innskrenket paven sig til for hvert enkelt tilfelle å treffe sin avgjørelse i de saker som biskopene forela ham — men ut fra disse avgjørelser har kirkeretten utviklet sig. Ut av de erfaringer som man på denne måte vant sig blev der senere utskilt tilfeller og avgjørelser av en bestemt natur som prinsipielt alltid skulde innbringes for Roms domstol, på samme tid som man opprettet bestemte institusjoner som skulde bearbeide disse tilfeller og utarbeide avgjørelsene — og av dette opstod så de permanente institusjoner til kontroll av Kirkens liv. Ad disse rent historiske linjer er Kristi mystiske liv blitt et retslig ordnet og rikt oppbygget samfund, hvis regler er fastslått i den kirkelige lovbok.

I denne historiske ramme er kardinalenes arbeidsfelt det som det er lettest å få et overblikk over. Paven forstod allerede meget tidlig nødvendigheten av å omgi sig med erfarne menn til å lede Kirkens anliggender. Som sådan stod det romerske klerisiss førende personligheter ham nærmest. Det var de romerske sogneprester og det var diakonene, bestyrerne for de kirkelige Karitasvirksomheter samt overhyrdene for de Rom nærmest liggende bispedømmer, som allerede i den allerførste tid blev innkalt til pavelige rådslagninger. Disse tre

grupper — i moderne sprog: de romerske sogneprester, de romerske Karitasdirektører og nabobispene blev kalt kardinaler. Det latinske substantiv *cardinales* kommer av *cardo* = dorfeste, og skulde betegne dem som feste- punktet for det kirkelige hierarki. Spor av denne utvikling ser vi idag i de tre grader i kardinalkollegiet: kardinal- biskop, kardinalprester og kardinaldiakoner. Den høi- este i rang er kardinaldekanen, som foruten sitt eget bispedømme har sig tillagt bispedømmet Ostia. Alle kar- dinalprestene er nu også biskoper og alle kardinaldiako- nene har prestevigselen. Fraregnet biskopenes særegne, vigselfullmakter besidder alle kardinaler de samme ret- tigheter, og de tre grader har vesentlig kun ceremoniell og historisk betydning.

I århundrenes løp er der imidlertid skjedd enu mere gjennomgripende forandringer, idet kardinalverdigheten blev skilt ut som en selvstendgi funksjon. Kardinalene ophørte å bestyre sitt sogn eller sitt diakoni eller sitt bispedømme med som bibeskjeftigelse å stå til pavens disposisjon, fordi deres arbeidsområde ved den centrale kirkeadministrasjon mer og mer optok all deres tid og bandt dem til Kurien. Nu blev dette arbeid deres eneste arbeidsfelt, samtidig med at der meldte sig behov — etter hvert som Kirken utbredte sig — til også å ha kirkefyrster utenfor Rom, som fra sin residens kunde innkalles til Kirkens øverste råd. Allerede i det 12te århundre ser vi at dette er gjennomført, idet erkebiskop Konrad av Mainz utnevnes til kardinal. Han måtte riktignok oppgi sitt bispedømme og komme til Rom — men senere er man gått videre og har utnevnt erkebis- koper og biskoper til kardinaler, men latt dem bli i sitt embede og kun leilighetsvis kalt dem til Rom. Siden da er der et skille mellem de utenfor Rom boende kardi- naler, som i denne egenskap egentlig kun fungerer i Konklavet når der skal velges pave, og *Kuriekardina- lene* som kun arbeider i den kirkelige centraladministra- sjon. Imidlertid får også de utenbysboende kardinaler tildelt en romersk «titelkirke», og enu to ting til min- ner om den historiske opprinnelse: for å kunne bo uten- for Rom må de ha en særlig pavelig bevilling, og når de er i Rom må de likeså lite om de andre kardinaler bevege sig utenfor byens grenser uten uttrykkelig til- latelse av paven.

I det 12te århundre fikk kardinalkollegiet sig tilkjent en rett som mer enn noe annet har gjort det til Kirkens festepunkt: retten til å velge pave. På samme tid fikk Domkapitlene rett til å velge biskoper. At dette treffer sammen er ingen tilfeldighet, for kardinalkollegiets stil- ling var opprinnelig å sammenligne med et Domkapitel hos biskopen av Rom. I virkeligheten hadde også kar- dinalkollegiet lenge vært enebestemmende ved pave- valget for Kirkeretten anerkjente det som *eneberettiget*. Samtidig blev det også skikk at paven blev valgt ut av kardinalenes rekke. Et bestemt lovbud om at dette *skal* være så, eksisterer ikke — ja, det er ikke engang på- budt at en pavekandidat *skal* være prest. Teoretisk er det mulig at en — selvfølgelig ugift — legmann kan bli valgt til pave, hvorefter han naturligvis må motta preste- og biskopvigslen. Siden Bonifatius VIII (1294— 1313) har imidlertid alle paver vært kardinaler før sitt

valg. Kardinalene er derfor på helt enestående måte bærerne og vokterne for Kirkens stadige enhet: de er på engang pavens utvalgte og pavens valgmenn, idet de utnevnes av ham og derved blir bemyndiget til å skulde velge den nye pave.

Etter at kardinalene var blitt fast institusjon dannet de tilsammen det såkalte Konsistorium som tre ganger om uken trådte sammen under pavens forsete og ut- gjorde den egentlige kirkelige centraladministrasjon. I Konsistoriet behandledes alle viktige trosspørsmål, retts- spørsmål og utenrikspolitiske spørsmål. Imidlertid viste det sig snart at denne regjeringsmetode kunde bli en fare for det pavelige primats uhiindrede og selvstendige utfoldelse. Ergjerrige kardinaler forsøkte å oppbygge sig en maktstilling — de søkte å holde sin egen krets så snever som mulig, søkte å øve innflytelse på valget av nye kardinaler — ja gikk så vidt at de foreskrev den nye pave betingelser før hans valg og krevet bestemte løfter av ham. Der var altså fare for at kardinalenes makt skulde overskygge paven — men det lykkedes dog paven å avvende denne fare og etablere likevekten. Det er ut fra dette at man må forstå den beklagelige historis- ke foreteelse som er kalt Nepotisme, idet paven ofte ikke hadde annen mulighet for å møte kardinalkollegiets opposisjon enn å gjøre sine egne slektninger, fedre og nevøer til kardinaler og derved skaffe sig et flertall som stod på sitt parti. De misbruk som altså på sin side opstod ved dette har den nu gjeldende Kirkerett imidler- tid satt en ettertrykkelig slå for: ingen kan i våre dager uten særlig dispens bli kardinal, hvis bror, onkel, nevø eller fetter allerede sitter i Kollegiet.

Også på andre måter brøt pavene kardinalenes over- makt. De forøket deres antall så at innflytelsen blev fordelt på flere og de forminsket samtidig ved en ny fordeling av embedsopgavene det samlede konsistoriums maktområde. En klok og sterk hersker som Sixtus V (1585—1590) førte denne utvikling langt frem. Det var ham som fastsatte at kardinalenes antall skulde være 70, hvad Kirkeretten nu har stadfestet. Det var også ham som opdelte konsistoriet i kongregasjoner da det med de mange kardinaler var blitt et for tungvint admi- nistrasjonsapparat. Dermed så den romerske Kuries nu- værende organisasjon dagens lys og blev i 1908 utbygget ved pave Pius X's store Kurialreform. Konsistoriet har mistet sin opprinnelige maktstilling, idet det etter at kongregasjonene var blitt opprettet møttes først to ganger ukentlig, så en gang ukentlig — senere to ganger månedlig og til slutt enu sjeldnere. Idag trer kardinalene kun sammen når paven finner det ønskelig å innkalle et konsistorium. Men i dette konsistorium blir der ikke diskutert. Paven holder en tale og forkyn- ner en avgjørelse — og vel spør han enu: «*Quid vobis videtur?*» — «hvad synes eder?» — men som svar rei- ser kardinalene sig stiltiende og tar som tegn på sin til- slutning barettene av. Konsistoriet er blitt til en cere- moni og Kuriens virksomme organer og kardinalenes arbeidsfelt er kongregasjonene og de av konsistoriet ut- skilte embeder og domstoler.

Kongregasjonene er ifølge sin opprinnelse konsistoriets forskjellige komiteer som er blitt selvstendige. De er

administrasjonsgrener — ministerier med delvis rettsgyldige fullmakter. De treffer sine avgjørelser etter pavens opdrag og under hans opsyn og består av et øverste råd som er sammensatt utelukkende av kardinaler og avgjør etter stemmeflertall og et tilsluttet forvaltningsapparat som forbereder og bearbeider alle aktstykker før de forelegges rådet. I spissen for rådet står en kardinal som prefekt, i spissen for administrasjonen en sekretær som har høi prelatrang og for det meste er biskop eller erkebiskop. I tre kongregasjoner: Det hellige Offizium, hvorunder alle trossaker høres, Konsistorialkongregasjonen, som alle biskopene administrativt hører under, og de orientalske kirkers kongregasjon, som angår Østens kirker, innehar paven selv prefektverdigheten, og på disse tre steder beklær en kardinal sekretærstillingen, mens forvaltningen ledes av en assessor. Under disse forvaltningschefer arbeider Minutantene, lærde doktorer i teologi og juss, som sakenes referenter. Tillike har hver kongregasjon en del konsulenter, som ikke fungerer regelmessig på kontorene, men blir hitkalte i de enkelte tilfeller. Alle de viktigste beslutninger blir forelagt paven i regelmessige audienser — de før omtalte Tabellaudienser, som er avsatt til faste tider året rundt. Paven er dog ikke bunden til kongregasjonens avgjørelse — og hver enkelt beslutning, som blir godkjent av paven, gjelder sedvanligvis også bare for *dette* ene tilfelle. Skal den gjelde for almindelig kirkerett må paven uttrykkelig forordne det — og vedvarende gyldighet har den kun når paven, hvor det gjelder tros- og moralsaker, forlener den under de sedvanlige former med ufeilbarhetens stempel.

Ved siden av de tre allerede nevnte kongregasjoner er der Konkilkongregasjonen som overvåker sekulærgestligheten og de kristne folk — Religionskongregasjonen for ordensfolk og religiøse foreninger — Sakramentskongregasjonen som bekjeftiger sig med alt som vedkommer sakramentene og dermed også alle ekteskaps-spørsmålene — Rituskongregasjonen som tar sig av Liturgien og gjennomfører alle helgen- og beatificeringsprosessene — Ceremonikongregasjonen for det pavelige hoff — Seminar- og Universitetskongregasjonen for alle undervisningsspørsmål — og endelig Propagandakongregasjonen som er Kirkens store og omfattende ministerium for misjonsarbeidet. Kongregasjonen for de overordentlige kirkelige anliggender står i den intimeste kontakt med Kuriens betydningsfulleste embede: Statssekretariatet. Foruten det apostoliske Kancelli har vi envidere av pavelige embeder Datariet, som formidler de beneficier som er reservert paven, det apostoliske Kammer, som forvalter den hellige Stols formue, og endelig Brevsekretariatet, som oversetter de pavelige kunngjørelser til latin. Til Kuriens juridiske embeder hører Pönitentiariatet med Kardinal-Storpenitentiaren som samvittighets- og nådeinstans, Rotaen og Signaturen som egentlige domstoler.

Denne summariske oversikt over den romerske Kurie pretenderer selvfølgelig ikke å være annet enn bare en orientering — å gå i detaljer ligger utenfor artikkelens ramme. Imidlertid skal vi en annen gang komme tilbake til dette interessante emne.

Fyrsteerkebiskop

dr. Ignatius Rieder.

Efter lengere tids sykdom er den tyske Kirkes forhenværende Primas, fyrsteerkebiskop dr. Rieder, avgått ved døden i Salzburg, hvor han nu hadde sin residens. Det er kun et par uker siden at han offentliggjorde et hyrdebrev i anledning av oprettelsen av et katolsk universitet i Salzburg, men allerede den gang merket han at hans liv nærmet sig sin avslutning.

Hvem og hvad han var vil — bedre enn hans data — de ord gi uttrykk for som kardinal Innitzer sa i sin tale ved hans likferd. Vi bringer derfor et bruddstykke av denne istedetfor en vanlig nekrolog. Kardinal Innitzer sa bl. a.:

«Det synes å være Østerrikes tragiske skjebne at vi i dette ulykkens år stadig skal stå ved store kjære avdødes friske graver eller bærer. For to uker siden brøt et sår atter op da vi ledsaget Østerrikes store kansler til hans siste hvilested i minnekapellet. Og idag bringer Salzburgs gamle ærverdige klokker atter et dødsbudskap utover landet, ti Germanias Primas, de østerrikske biskopers nestor, denne herlige stads store fyrste, den gode far for alle sine barn, er inngått til den evige hvile. Menn og kvinner, akademikere og arbeidere, borgere og bønder, har innfunnet sig her i Salzburg i troskap mot den biskop hvis omhu og kjærlighet gjaldt dem alle i samme grad. Ved sin fars bære forstår de hvad de har hatt i ham og hvad de har mistet. Fra det hus hvor han i måneder var fengslet til sykeleiet har man bragt ham til det siste hvilested i hans elskede domkirke. Nu skal vi ta avskjed fra denne vår hjemstavns store sønn ved å la hans billed ennu engang tre frem for vår sjel uten skygge. Han arbeidet alltid for katolsk aksjon og fulgte utviklingen i sitt hele bispedømme og de enkelte menigheter med våken opmerksomhet som en tro overhyrde. Alle kunde komme uanmeldt til ham å være sikker på en vennlig og forståelsesfull mottagelse — han var fordringsløs like til apostolisk fattigdom. Den sjelelige styrke som holdt hans legeme oppe tillot ham å bære sykeleiets lidelser med utrolig utholdenhet.

Dr. Rieder var en fremragende fører, og mange er de hyrdebrev, hvori han i vanskelige tider har vist sine undersætter veien. Uendelig stor var den stille godgjørenhet han utfoldet — uendelig mange de tårer han aytørket hos dem han hjalp. Men hvor blid og saktmodig han enn var, så hadde han alltid det sterke sinn når det gjaldt med mot og styrke å mane folket til fred og enhet og til troskap mot hjem og fedreland. Hans ånds storhet og hans viljes alvor har skrevet hans navn inn blandt Salzburgs store kirkefyrster. Vi vil aldri glemme ham, vår takknemlige kjærlighet og trofaste erindring skal følge ham.

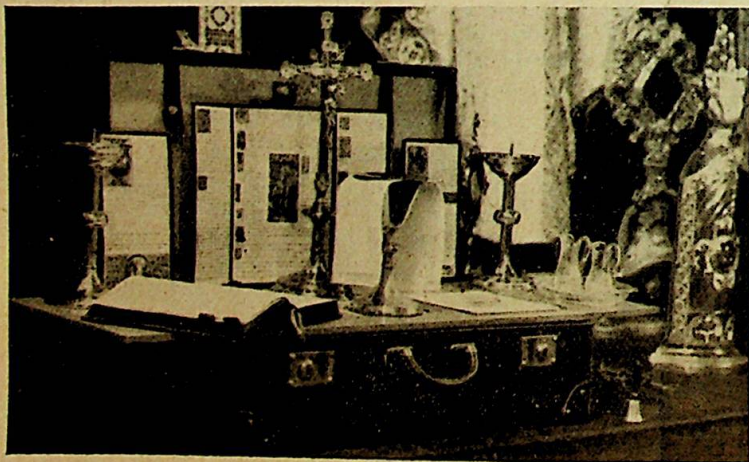
Ave pia anima, vivas in Deo. Amen!»

Den liturgiske utstilling.

Så skulde man oppleve det med: en utstilling hvor ikke som vanlig rengjøringskonene forsvinner ut av den ene dør mens de innbudte kommer inn av den annen — men som stod ferdig med blomster og alt tilbehør en hel dag før den offisielle åpning skulde finne sted. Da var nemlig pressen invitert til å beskue de utstilte gjenstander — og at de gjorde det grundig sees av følgende utklipp som vi gjengir noe forkortet:

«**Morgenbladet**»: «Katolsk kirkekunst. St. Olavskirkens syndikat åpnet igår i foreningslokalet, Akersveien 5, en praktfull og overmåte interessant liturgisk utstilling som omfatter både gammel og helt moderne kirkekunst. Pastor G. Gorissen har fungert som utstillingseksperter og frk. Marie Knudtzon, Ulleberg, har assistert ved å låne ut en rekke gjenstander fra sine private samlinger. — De forskjellige katolske kirker i byen og omegn har til utstillingen bidratt med sine respektive skatter, og samlingen er helt imponerende i sin praktutførelse. Selv har frk. Knudtzon skåret ut en kommunionbenk som man finner like ved inngangen mellom barokke krusifikser og geistlige emgedsklær: messehagl i forskjellige farver til bruk ved de forskjellige anledninger, manipulum, stola og alba med de nydeligste broderte linninger. Her er også fullstendige diakondrakter med dalmatika og tunika. Delvis er det gaver fra en fransk officerfamilie, likesom mesteparten av det øvrige utstyr er skjenket fra Frankrike. Bispens klær og insignier er fremlagt til beskuelse: den kostbare korkåpe med ryggskjoldet, den stive utsmykkede mitra, liturgiske hansker og hyrdestaven. Her er bord med alt til dåpen henhørende og andre bord med det som kreves til den siste salvelse, her er relikvier og en lampe fra katakombene i Kartago. Til alteret har franske nonner malt miniaturtavler på pergament, en messeskjorte har enkedronning Josefine brodert, en av de kostelige kalker er skjenket av peve Pius XI ved Olavsjubileet.»

«**Morgenposten**»: «Interessant katolsk liturgisk utstilling. I det katolske bygningskompleks, Akersvn. 5, blev der igår åpnet en både vakker og interessant liturgisk utstilling av gammel og ny katolsk kirkekunst. Mesteparten av gjenstandene er gaver,

Reiselter, tilhørende Franciskanerne. Relikviegjemmer.

og de representerer også det aller nyeste på området. Utstillingen rummer adskillige vakre messehagler, av hvilke flere er forært av klostre rundt om i utlandet. — De katolske messehagler holdes i seks farver: grønt til den almindelige søndag, rødt til høitidsdager som pinse, sort til sjelemesser og sørge-gudstjenester, fiolett til fastetiden og hvitt til Kristi himmelfartsdag og påsken. Det er som man kan forstå en sjelden farveprakt, som lyser rundt veggene, og når hertil kommer de mange praktfulle og skinnende alterkalker o. l. kostbarheter, vil man forstå at utstillingen i sin helhet gjør et både merkelig og overveldende inntrykk. Rundt på bordene finner man håndbroderte kniplinger, som er verd små formuer, og av disse kniplinger er flere laget av franske dominikanerinner og er uvurderlige. Av de mange praktfulle alterkalker kan nevnes den som pave Pius XI skjenket «sine sønner i Norge» under Olavsjubileet. En av kalkene er laget av sportspremier. Den skyldes en idrettskvinne innen menigheten, som, da hun la sporten på hyllen, lot sine premier omdanne til denne kalk. Man finner envidere et helt utstyrt alter, prosesjonskors, reisekoffert som rummer det en prest trenger til messen, en alba med 1500 stjerner, kniplet av en mor til sin sønn da han fikk presteverdigheten, statuer av Kristus og «Den gode hyrde» — den siste hentet frem i dagens lys fra kjelleren hos antikvitetshandler Groseth — messebøker med håndmalte bokmerker og en lang rekke andre ting. Her er også den store bispemitra som blev skjenket biskop Offerdahl av biskop Fallize og envidere bispestaven og hyrdestaven. Det vil føre for langt å komme nærmere inn på alle de gjenstander utstillingen omfatter, men det kan også nevnes, at der er utstillet en rekke høist interessante dokumenter, hvorav et skriver sig fra kong Fredrik VII.

«**Nationen**»: «Katolsk liturgisk utstilling. En stor liturgisk utstilling blev åpnet igår i den katolske menighets foreningslokale i Akersveien 5. Den omfatter det vakreste av alt det kirkeutstyr, som eies av de tre katolske kirker i Oslo og omegn og enkelte ting er også privat eiendom. Der er en mengde messehagl å se i de forskjellige farver. Flere av dem ganske praktfulle ting, mest eldre men også et par helt moderne. Der er også en rekke skjønne alterkalker, sølvdisker, ciborior og monstranser og et par misaler i et overdådig utstyr. — Der er reist et alter med alt det utstyr som hører til og et mindre reisealter med tilhørende kuffert, som kan rumme det hele også messehagl.

Pastor G. Gorissen, som med stor elskverdighet viser om har mange interessante ting å fortelle både om de enkelte gjenstanders historie — der er således flere ting som er gaver fra dronning Josefine — og om den katolske Kirkes tradisjoner på kirkekunstens område. Han forteller om virakken i røkelseskaret, hvor kostbar den blir fordi den bare finnes på de mest utsatte steder i fjellene i Nord-Afrika, — om de vidunderlige kniplinger o. s. v. Gjenstandene er utelukkende gaver mest fra utlandet. Man får også se en rekke gamle dokumenter, og der er bl. a. flere brever fra korrespondansen med Danmark, undertegnet Henrik Wergeland, byråchef.

En utstilling vel verd å se for de som interesserer sig for kirkekunst.

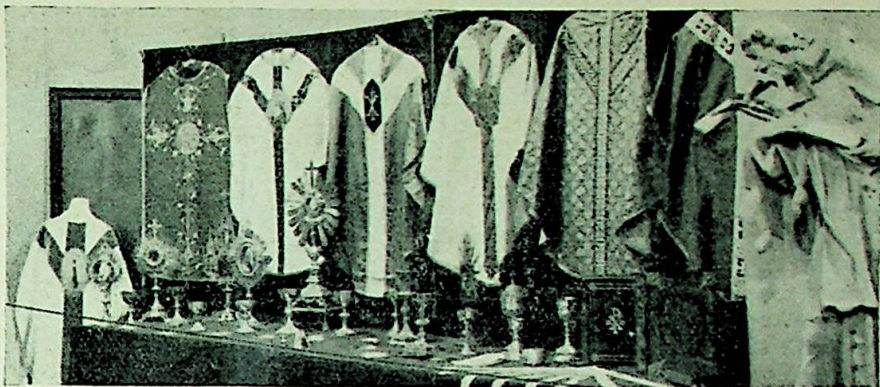
«Tidens Tegn»: «Det lyser og laver på den katolske utstilling. I det store katolske bygningskompleks, som nu er reist oppe i Akersveien, blev det igår middag åpnet en stor liturgisk utstilling av eldre og nyere kirkekunst. Det gjør jo straks et litt fremmedartet inntrykk på en grå protestantisk sjel å se så megen prakt som katolikkene anvender i sin gudstjeneste, selv her i den utkant av den katolske verden som menigheten i Norge må sies å være.

Den vennlige pater, som viser oss omkring, understreker stolt at det er gaver næsten altsammen, og man får på den måten et innblikk i den særlige katolske offervilje. Det knytter sig også en og annen usedvanlig historie til de praktfulle tingene som lyser og laver langs veggene. En av de vakreste messehaglener er anskaffet for penger som en fransk offiser hadde på sig da han falt under krigen. Pengene blev sendt til hans familie — det var et ganske anseelig beløp — men familien besluttet at pengene skulde gå til kirken og disponeres av hans beste venn, en dominikanerpater. Denne presten er nu i dominikanerklosteret i Oslo og derfor er messehaglen havnet her. Vi får også se en liten feltkalk, som en av de katolske prester brukte under krigen til døende soldater på slagmarken. Og mens vi taler om kalker, må den praktfulle alterkalken nevnes som paven i Rom Pius den ellefte skjenket «sine sønner i Norge» under Olavsjubileet, en herlig gyllen kalk, besatt med emalje og edle stener. Dessuten er det solkalker, gotiske kalker og en ytterst original kalk som er formet over et norsk stavkirkemotiv. — En av de eienommeliggste og vakreste kostbarheter er den store sølvrelikvievom er en kopi av Olavsrelikviet, den opstrakte arm, som i sin tid stod på alteret i Nidaros-rommen inntil danskene drog avsted med den. — Som sagt får man gjennom utstillingen og de katolske presters elskverdige og kloke veiledning et meget interessant innblikk i den katolske Kirkes indre liv.

For noen av bladenes vedkommende var artiklene ledet av fotografier som imidlertid ikke ga det riktige inntrykk av som det virkelig «lyste» — nei, som det virkelig lyser, ti utstillingen er jo åpen enn mens dette skrives — i Foreningslokalet, Akersveien 5.

Men — la oss begynne med begynnelsen: det kjempearbeid som gikk forut før utstillingen kunde stå ferdig. Under utstillingens sekretær pastor dr. Gorissens og pater Vanneufvilles ledelse arbeidet frk. Marie Knudtzon og frk. Sandborg med en iver og interesse som var den skjønne sak og de skjønne gjenstander verdig. For frk. Knudtzons vedkommende var arbeidet begynt lenge før, idet hun hadde utvalgt og transportert ned fra sitt hjem på Slemdal mange ting fra sin rikholdige og verdifulle samling av gammel kunst, bl. a. to herlige gamle treskulpturer og et stort gotisk skap. — Med god grunn takket biskopen i sin tale, da han åpnet utstillingen, og så særlig disse fire opofrende medarbeidere.

Arbeidet var stort — men resultatet er som sagt blitt strålende. Hvem der er mest imponert: de protestanter, som har funnet veien hit, eller vi selv som har anledning til å se hvad kjærlige mennesker har skjenket Kir-

Messehagler fra Stabekk, St. Dominikus og St. Olav, monstranser og kalker, messebøker, gothisk statue. Messehaglen lengst til venstre forarbeidet av frk. E. Nylund.

ken — er ikke godt å si. Men ett er sikkert — vi må allesammen spørre oss selv: «Hvad har jeg gjort for Herrens hus og til Hans ære?» I timer, dager, uker, måneder, ja år, sitter flittige hender og arbeider Paramenter til våre prester og liturgiske gjenstander til altrene — sting på sting føier sig sammen og ofte på saker, som får én til å tenke på den stenhugger som oppe på kirkens spir hugget de fineste rosetter i den hårde sten. Intet menneskeøie vilde noengang kunde beundre dem — men da man sa dette til ham lod svaret: «Gud ser det». Således her: de skjønneste kniplinger blir skjulte, men de er der dog — det kunstferdigste broderi dekkes, men det tjener sitt ophøiede formål!

Utstillingen omfatter St. Olavskirkens, St. Halvard, St. Dominikus og Stabekk-kirkens skatter. St. Olavskirkens Paramenter og alter-tilbehør utmerker sig ved å ha en del historisk interesse ved siden av sin egen estetiske verdi, og Dominikanernes utstilling, som er helt moderne, forteller både om den utsøkte franske tradisjonsrike kunstindustri og om de franske kvinners flid hvad enten den utfoldes bak klostermurer eller i hjemmene. Vi kan ikke denne gang gå nærmere inn på de enkelte gjenstander — kanskje skal vi i neste nummer vende tilbake til det — men vi vil bare efter opfordring på manges vegner bringe pastor Gorissen og pater Vanneufville en hjertelig takk for deres utrettelighet når det gjaldt å forevise og forklare tingene.

Lørdag 9. nov. åpnedes utstillingen offisielt. Lokalet var selvfølgelig overfylt — blandt de tilstedeværende bemerkedes provincialen for Pictuspatrenes tyske provins, hvorunder Mellem-Norges kirkedistrikt hører, som befant sig i Oslo på gjennomreise til Trondheim og Molde. Ordensvern var som vanlig O. K. Y.'s alltid beredvilige medlemmer, som også har vært trofaste assistenter under alle forberedelsene og nu fungerer som nattvakt — og som vanlig løste de denne sin oppgave til almindelig tilfredshet.

Da alle hadde tatt plass innfant hans høierverdighet biskopen sig, hvorpå formannen for St. Olavskirkens syndikat, arkitekt Kollerud, reiste sig og på syndikatets vegne — det er jo det, som har tatt initiativet til utstil-

lingen — ønsket velkommen og anmodet biskopen om å foreta åpningen. Biskop Mangers fremholdt i sin tale at en utstilling som denne ikke alene appellerte til vår estetiske sans, men også til vår religiøse følelse. Intet var for skjønt eller for dyrebart for Guds hus — og alt det vi så her var jo gaver og kalte derfor også på vår offervilje. Som allerede sagt takket derfor biskopen dem som hadde ordnet alt og erklærte utstillingen for åpnet.

St. Olavs kirkekor sang nu med sikker intonasjon og korrekt rytme noen vakre liturgiske sanger under ledelse av sin dyktige dirigent hr. O. Olafsen, hvis fine musikalske sans ut av korets prektige stemmemateriale, formår å skape en enhet, som forhøier og understreker de kirkelige høitiders virkning i sinnene, og også nu skapte den rette stemning for en liturgisk utstilling. — Pater Vanneufville holdt derpå et interessant foredrag om «Alterets historie ned gjennom tidene», som man påhørte med stor oppmerksomhet og lønnet med velfortjent og sterkt bifall. Så gikk man rundt og beundret tingene — var innimellem oppe i klubblokalet og samlet nye krefter ved St. Elisabethkongregasjonens gjestfrie bord — mens man styrket sin optimisme ved å ta lodder på en vakker treskulptur fra Oberammergau og en høi alterstake, skjenket av frk. Knudtzon. Kl. 10 lukkedes porten og nattvakten tok lokalet i suveren besiddelse.

Søndag 11. nov. var utstillingen atter åpen om kvelden. Etter at disponent Carelius hadde budt velkommen underholdtes vi med herlig og særdeles velvalgt piano- og violinmusikk av fru Schneider og hr. Wulff Pedersen, som fikk megen takknemlig applaus. Mgr. dr. Kjelstrup holdt dernæst et overmåte levende foredrag om «Kristendommen og kunsten» — et foredrag som var et koncentrat av kunsthistorisk viden og den kunstforstand, som har sin rot i en kunstnerisk sjels blikk for de *skapende* verdier, for det guddommeliges uttrykk i den ekte kunsts form. Foredraget var preget av monsignore Kjelstrups personlige innblikk i kunstfilosofien og gav mange tankevekkende impulser. Bifallet utløse heller ingen ende ta — man følte jo trang til å utløse som i en sum all den takk vi skylder mgr. Kjelstrup for hvad han gir oss — både som prest, historiker og kunstner.

I neste nummer skal vi fortsette referatet — la oss bare nu til slutt minne om at *den liturgiske utstilling er åpen!*

BOKANMELDELSE

«Kimer I Klokker» 1934. (St. Olavs Forlag).

«Kimer I Klokker» for iår er kommet. La det være sagt med en gang: Det er bedre enn noensinne! Allerede Gösta af Geijerstams omslagstegning med barna som kneler foran krybben setter oss i den riktige katolske julestemning. Og når vi så leser vår skattede dikterprest dr. Karl Kjelstrups vers til «Julehelg»ens ære utdypes stemningen og blir fullstendig.

Sigrid Undset har også iår ydet verdifullt bidrag. Hun åpner artiklenes rekke med en julebetragtning «Det brændende barn». Når fru Undset skriver vet vi det ikke blir noe glansbillede. Vi venter meget, men vi får også meget. Hennes julebetragtning

er helt utenom det vanlige, den gir stoff til dyp ettertanke og lærdom både for oss som deler hennes faste tro på barnet som ikke fant plass i herberget og for dem som enn søker og famler i mørket. Det er et menneske som har gjennomstudert og levet sig dypt inn i julens ophøiede mysterium som skriver. Vi blir beriket ved lesningen og får bare takke for alt vi mottar.

Pastor J. Recktenwald, Eva Dithmer-Vanberg, Ingeborg Boye og Øyulv Gran er alle nye navn i «Kimer I Klokker». Det er med stor interesse vi følger pastorens beretning om sin begivenhetsrike juleoplevelse på 70 grader nord. Vi forstår nok at det ikke har vært bare en fornøielse å være prest i verdens nordligste kirke med en menighet spredt rundt Ishavets barske og stormfulle kyster. Eva Dithmer Vanberg og Ellen Fåberg har gode artikler. Den første gir et morsomt innblikk i hanseaterlivet i det gamle Bergen og spekker sin artikkel med interessante bilder fra Hanseatermuseet på Tyskebyggen. Den annen forteller om Nikolas Arneson, Oslo-bispen «som talte Sverre midt imot», en miskjent, men fremragende personlighet, som nutidens historieforskning kaller Norgeshistoriens mest baktalte mann. En ypperlig skildring og et slående eksempel på hvor forvrengt historien kan bli når person eller sak sees gjennom farvede briller.

Selve underholdningsstoffet, novellene, er også all ros verd. Foruten de nye Ingeborg Boye og Øyulv Gran har gamle kjenninger som Lars Eskeland, Per Skansen og Marie-Elisabeth Larsen levert lodige bidrag. Lars Eskeland danner det nynorske innslag i vår katolske litteratur. Foruten sin novelle «Gamle Helena og jolekakone hennar» har han også et fint dikt: «Soleis er ho».

Heftet er rikt og vakkert illustrert av kunstnerne Ruyter og Teichgräber og meget smakfullt utstyrt hvad trykning og papir angår. — Alt i alt er som sagt «Kimer I Klokker» usedvanlig vellykket iår. Uten tvil vil det bli lest med glede og utbytte av alle og bør selvsagt ikke mangle på julebordet hverken i katolske hjem eller hos katolikkers slekt og venner.

Det være derfor anbefalt på det beste!

H å b.

Maria Marolin,

medlem av Mariakongregasjonen, er etter lang tids sykdom avgått ved døden og blev begravet på Østre Gravlund under stor deltagelse fra Mariakongregasjonen og den forretning som hun var ansatt i og hvis chef nedla en krans på kisten med takk for hennes pliktoppfyllelse. — R. I. P.

Fru Johanne Parmann.

Idet bladet går i pressen mottar vi det budskap som vil vekke sorg i alle katolske kretser i Norge, at fru Johanne Parmann, født von Germeten, plutselig er avgått ved døden natt til den 14. november. — R. I. P.

Herhjemme: —

På grunn av plassmangel må dessverre referater fra Porsgrunn og Fredrikstad utstå til neste nummer.